

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Alfonsi Virvesii Canarien. Episcopi, Philippicæ
disputationes uiginti aduersus Lutherana dogmata, per
Philippum Melanchthonem defensa**

Virués, Alfonso de

Coloniae, 1542

VD16 V 1588

De fidei & operum iustificatione. Philip. IIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-33625

capiantur: Nam interdum ita de fide, cui pietatis summam dederunt, loquuntur, vt cerdones & fabri: quam fidem in proclui sit habere perditissimis quibusque nepotibus, imo quam nemo non habeat inter Christianos, interdum verum pudore, tum ratione victi, fidem quandam comminiscuntur: quam nec Paulus quidem intelligat, tantum abest, vt illam habere possint opiliones & agricolæ. Verum vt ad originalis peccati causam redeamus, non libet modo verba quæ damnata sunt excutere, ac denuo refellere, cum satis superque confutata sint, & explosa, per egregium antistitem Iohannem episcopum Roffensem. Nunc sufficiet Philippo qui vestram confessionem interpretatus est & tutatus, ita respondisse, vt cognoscat nobis quæ bene docet, non improbari, tantum offendi nouitate verborum, quam Apostolus etiam damnat. Quorsum (rogo) attinet, ab illis differre voce cū quibus tibi conuenit in re? Nam quantumuis confessionis verba, quæ de Lutheri doctrina exprompta sunt, excuset: inficiari tamen neutiquam valet, quin illorum nouitas, noua dogmata atque adeo noua scandala in ecclesiam aduexerit. Quæ omnia facilius vitasset Philippus, aut certe sedasset, si quo studio sensum, quem præ se ferunt conatus est euertere, & mutare, ipsa quoque verba, quod facillimum erat, mutare vellet, & catholicas sententias receptis ecclesiæ verbis explicare. Sed hoc esset cedere theologis rectiora monentibus, Nunc ad cæteros articulos accedamus.

Philippica IIII. De fidei & operum iustificatione.

Quar-

Quartum, quintum & sextum articulos confessionis vestrae Philippus simul colligit in apologia, quibus addere posset & vigesimum, quoniam eadem rem continet, nempe iustificationis nostrae causas & originem. In illorum expositione multa dicit, quae nobis magnopere probantur, verum ne quis illud obijceret οὐδὲν πρὸς τὸν ἀντικείμενον, id est, vetus proverbum scholasticos theologos fingit nescire quid sit fides, quid iustitia, quid meritum, quid gratia, & cetera id genus: fingit nescire quibus operibus obtemperetur legi, sed existimare sola externa operatione quicquid in lege praescriptum effici. Fingit illos credere, quod proprijs viribus sine gratia possint deum super omnia diligere, fingit denique iustitia rationis reputare se iustos sine gratia coram deo. Vbi non possum mihi temperare, quin illum stomacho tantisper commoto conueniam: Obsecro bone vir qui fieri potuit, ut theologo qui confessionem expendere, ista docerent, aut crederent, cum subscripserint duodevigesimo articulo confessionis, in quo dicitur quod humana voluntas non habeat vim sine spiritu sancto efficiendae iustitiae Dei, seu iustitiae spiritualis? Forte dices te per aduersarios (hoc enim verbo vteris) intelligere non tantum illos, sed & omnes gymnasticos theologos. At unde scis (rogo) quid gymnastici theologo credant? Ex illorum fortasse libris. Atqui oportebat in re tanti momenti, illorum etiam verba referri. Alioquin quis tibi, sanus modo sit, fidem adhibeat, nullis testibus, aut testimonijs tam sacrilega crimina tuis fratribus impingenti? Anne dubitas illos

E ij quales

Fictio Philippi in theologos

Humana voluntas nihil potest sine spiritu sancto.

quales quales Christianos tamen esse, & Euangelium, ut nunquam
domi sui legerint, in templis saltem audiuisse. Quod si audi-
erunt, & Latine utcumque sciunt, qui possunt ignorare multo-
ties Christum obiurgasse phariseos & scribas, quod ad ex-
ternam duntaxat operum perfectionem existimarent se lege
teneri. Fortasse tam stupidos illos facies, ut nec ista unquam
audiuisse, vel si audierint minime intellexisse credas. Quippe
quibus deest spiritus ille Lutheri, sine quo hactenus nemo
intellexit scripturas. Attamen si ita est, qua de causa (vide ut
te dictorum inconstantia prodas) tantum laboris insumunt
ad probandum, quod illos fingis astruere posse scilicet
hominem, solius naturae viribus Deum super omnia
diligere. Nam huiusmodi dilectio non est opus internum,
nempe solius voluntatis, quae est intimus animi affectus.
Quid igitur opus est huiusmodi dilectione ijs qui, ut tu
dicis, existimant se ad externa tantum & civilia opera lege
teneri. Vides in quas te salebras scribendi praecipitatio & ig-
norantia eorum de quibus differis, coniiciat. Nihil enim de-
terius suspicari est animus, quanquam non video qui potue-
ris imprudentia labi, qui dicas te non temere sed consulto
& aliorum adhibito iudicio hanc apologiam instituisse.
Caeterum Philippi lapsibus praetermissis, vestram o germa-
ni clamo, postulo, obsecro, oro, ploro, atque imploro fi-
dem, non leuissima de re, ut quondam ille, sed ut in grauissi-
ma pietatis causa & totius humanae salutis summa vos æ-
quos & integros ac liberos præbeatis, memineritis antiquae
vestrae ingenuitatis, Christianae libertatis, quam tantopere præ-
dicare

dicare soletis & extollere, in quam si vocauit vos Christus, nolite fieri serui hominū, Lutherus homo est, Philippus homo est, quandiu vos libertatis prætectu fascinant, nō dominum excutitis, sed dominos mutatis. Quanquam non illorum nunc agitur causa, sed veritatis, quam solam regnare, vincere & triumphare, de tenebrarum & erroris principe decet, qui mendax est, & pater mendacij, nec ille tantum, sed & omnis homo mendax. Quamobrem quantum autoritatis hominibus, quibus non est a Christo concessum tribuitur, tantum diuinae veritati decedit, quæ sola nec falli potest, nec fallere. Non tam autoritas in disputando, ait Cicero, quam rationis momenta quærenda sunt. Quod si de rebus humanis ac cæteris philosophiæ placitis differenti, non est maior habenda fides, quam pondus argumentationis exegerit, quantominus fidentum est homini de rebus diuinis differenti, nisi illius de quo loquitur nos coegerit testimonio? Deum nemo vidit vnquam, sed vnigenitus qui est in sinu patris ipse annuntiabit nobis. Et quemadmodum nemo scit hominū quæ sunt in homine, ita & quæ Dei sunt nemo scit nisi spiritus Dei. Applaudit interim (vt reor) Philippus, vt qui scripturæ sacræ testimonijs quibus vsus est, maxime fidat, ad confirmandū, hominē non operibus, sed sola fide iustificari. Hoc enim discriminis est inter Lutheranam & Catholicā sententiam, quod Lutherus & eius interpres Philippus sola fide nullis meritis, nullis operibus, hominē iustificari cōtendunt, hoc est, quod habere fidem, est hominem esse iustum, et vita eterna dignū, adeoque bona opera ab hominibus quidem fieri iustis, non

Iohan. 8
Psalm. 115

Iohan. 1

1. Cor. 2

Discrimē
Luthera-
næ doctri-
næ & Ca-
tholicæ.

Ecclesie cō
fessio de fi
de

Carnales.

Fidei & o-
perum disci-
men.

facere homines iustos, nullam iustitiæ esse partē, nullum ius homini ad felicitatem tribuere, vt q̄ nullius sint meriti apud Deum, qui vt sola fide iustificat sine operibus, ita sola gratia sine meritis saluat credētem. Ecclesia vero fatetur nullis nos meritis aut operibus præcedentibus, quibus iustitiam meriti simus, iustificari: sed solius esse fidei, iustificationem vt causam, vel tempore vel natura præcedere, hominem vero non sola fide iustum fieri, sed etiam diuine legis obseruatione, charitate præsertim, q̄ vniuersa bona opera gignit, & complectitur, ita quod iustitia hominis non sola sit fides, sed etiam charitas, quam q̄dem iustitiam nemo potest, vllis præcedētibz operibus promereri, sed gratis per Christum homini datur, tametsi contingat, hominem se ad eius susceptionem disponere quibusdam operibus præcedentibus, eisdem tamen nō sine Christi gratia perpetratis, vt omnia demum referenda sunt gratiæ, a qua habemus, quod bonis operibus gloriam mereamur. Hæc summa est totius controuersię, hæc totius disputationis huius, & aliquot sequentium, argumentum, in quo sibi non disceptare videtur Philippus, sed triumphare, ita gestit, effertur, extollitur, quod loca quædam habeat pro sua doctrina, quæ specie prima verborum imperitos & scripturarū sanctarum præcipue rudes mouere possint, ad existimandum se sola fide, quod carnales maxime cupiunt & libentissime credunt, fore beatos. Sed priusquam ad huiusmodi locorum veram intelligentiam accedamus, fidei & operum discrimen, vel perfunctorie nobis est attingendum. Fides interdum annumeratur operibus, Christus exponēs quod

quod præceperat: Operamini non cibum qui perit, sed qui ^{Iohan. 6} permanet in vitam æternam, ait. Hoc est opus Dei, ut credatis in eum, quem ille misit. Vnde qui dicunt, nos non meritis nostris aut operibus iustificari, sed fide, mea quidem sententia suas voces ignorant, nisi quatenus fidem ab operibus separent, apertioribus verbis exponant, quandoquidem fides ipsa, tametsi Dei nobis dono contingat, ut opus nostrum est, ita meritum esse nostrum negari nequit, nisi ab eo qui omne prorsus meritum nobis ademerit: Quis autem adimat, nisi qui mercedem toties a Christo promissam ostentatam, oblatam non intellexerit? Verum non in hoc sensu nunc opus accipimus, nisi quatenus a fide distinguitur, ita ut idem sit nobis fides, quod philosophis est theoria, opus vero quod illis est praxis: quarum altera est in intellectu, altera in affectu, nempe voluntate, cuius aut motu, aut imperio operamur. Nam si vtrunque (quod Philippus contendit) voluntati dederimus, intellectui, fide subtracta, quid superest: quo in huius mundi caligine illustretur, adeo dirigatur, & perficiatur? Qua de re inferius. Primo itaque & propriissime opus erit charitas, & post illam cæteræ affectiones, quæ obtemperant charitati. Testantur hoc Pauli verba, ^{Rom. 2} dicentis: quosdam qui legem non habuerant, ipsos sibi fuisse legem, ostendentes opus legis scriptum in cordibus suis. Porro legis opus charitas est, ut & finem esse legis, alibi Paulus ^{1. Tim. 1} exponit: hæc cum vere inest, opere inesse dicitur. Diligamus, ^{1. Iohan. 3} inquit Iohannes apostolus, non verbo & lingua, sed opere et veritate. Est tertium genus bonorum operum, nam de illis duntaxat

duntaxat loquimur, quæ prorsus opera sunt externa, vt ieiunium, vt eleemosyna, & cætera quibus aut iuuamus proximum, aut carnis moderamur affectus, aut pietatem & obedientiam extima quapiam exercitatione præstamus. Horum rectitudo a charitate pendet, quam legis finem dicit apostolus: finis vero in moralibus (quod sapienter animaduersum est a philosophis) eandem mouendi vim habet: quam principium in naturalibus: vnde & charitas cæterorum omnium ministerio vitur, dum iustificat, id quod inferius latius explicabitur. Sane quoties charitatem iustificare dicimus, haud est accipienda tanquam causa efficiens humanæ iustitiæ. Est enim Christus causa prima efficiens. Et iustificabit ipse iustus seruos meos multos. Sunt & causæ aliæ efficiētes, sed secundariæ, diuina gratia, & humana interdum voluntas. Quibus, tametsi alia ratione, adiicienda sunt sacramenta. De nulla istarum causarum modo disquirimus, sed de causa formali, hoc est de ea re vel ijs rebus, quas dum habemus iusti sumus, quandiu non habemus iniusti. Sicut cum queritur quid calefaciat, non adæquate respondetur per causam efficientem, nempe ignem, nam possunt & alia multa calefacere, sed per formalem quæ est calor: Quo in genere quæstionis hæc exempli gratia proponatur. Quid scilicet sit illud quo Paulus est homo: Vere respondebitur. Humanitas, sed non complete, superest enim adhuc quærendum, qua in re aut quibus in rebus humanitatis sita sit ratio, huc enim spectabat prior quæstio. Quod si responderis animalitate, & rationalitate (nempe quod homo animal sit rationale)

Quo charitas sit causa iustitiæ.
Isaïæ 53

Causa formalis & efficiens differunt.

le) & vere & complete respondisti, sed pene superfluum, nam satis erat dixisse rationalitate, quod homo ratione differat a brutis, quibus cum habet commune esse animal, & rationalitas animalitatem præsupponit, sine qua non potest esse nec intelligi quidem. Ad eundem igitur modum cum quæritur, quid sit illud quo Paulus est iustus, non satis est respondisse, iustitia. Est nanque vitiosa responsio, quæ ambiguitatis, qua quæsitum est, causas non tollit. Est ergo respondendum explicatione rerum in quibus sita est ipsa iustitia, hæ sunt fides & charitas, quas qui habet iustus est, qui non habet iniustus: itaque fide & charitate si dixeris, non modo perfecte respōdisti, sed propemodum superflue. Charitas enim est, non fides, qua iusti differunt ab iniquis, quos sæpe contingit habere fidem. Declarat hoc Paulus, dicens: 1. Cor. 13. Si habuero fidem ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero nihil sum. Charitas ergo fidem perficit, cui aduenit ut species generi, ut vita corpori, ut forma materiæ, aut si mauis, ultimæ dispositioni, idcirco non potest sine illa, vel quæ illi succedat euidenti cognitione inueniri, magis quàm rationalitas (quod modo diximus) sine animalitate aut vita sine viuento. Et quoniam non de fide, sed de charitate & eius operibus, quam Philippus a iustificatione secludit, proposita est nobis difficultas, hoc illi damus, quod fides iustificet, sed non sola: hoc vero quod charitas & eius opera, quibus lex adimpletur, si non sola, certe præcipue ac maxime hominem iustum efficiat, imo ipsa sit plena & perfecta iustitia, id superest nobis per sacras literas adstruendum. Nisi abun-

F da

Math. 3 daverit (inquit Christus) iustitia vestra plusquam scribarū
 & pharisæorum, non intrabitis in regnum cœlorum. Hic
 non de civili aut quavis alia iustitia incipit nos instruere, sed
 de ea quæ pertinet ad ingressum regni cœlorū, cuius abund-
 dantiam non fidei, sed legis operibus tribuit: modo legitime
 feruentur: quod scribarum & pharisæorum hypocrisis nun-
 quam est assequuta: Notus est locus & eius exempla quibus
 Math. 6 Christus veram iustitiam exponit, & a pharisaica discernit,
 ideo non est opus recenseri prolixius. Addit tamen inferius:
 Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus
 vt videamini ab eis. Quam iustitiam inquires? Nempe elec-
 mosynas, ieiunia, preces, & id genus alia, quæ ibidem enume-
 rantur. Hanc tamen ideo nostram appellari dicit Philippus,
 quod non sit iustitia fidei, sed legis, quam Apostolus nō pro-
 bat. Quid ego audio? Apostolo Christi nō probatur, quod
 Christus ipse tantopere nobis commendat, & cauet vt legi-
 time fiat: Probantur (inquit) a Christo & eius apostolis bo-
 na opera, estque in illis sita ratio quædam humanæ iustitiæ,
 que tamen iustificare hominem non valet, sed sola fidei iusti-
 tia, de qua scriptum est: Credidit Abram Deo, et reputatum
 est ei ad iustitiam. Et illud: Iustus ex fide sua vivit. Et illud
 Gene. 15
 Rom. 4 Apostoli: Arbitramur hominem iustificari per fidem sine o-
 Abac. 2
 Rom. 2 peribus legis. Congerant hic, si velint, totius scripturæ testi-
 monia, quibus fidei iustitia tribuitur, nam de eis postea vide-
 bimus: vtcunque tamen se habeat fides ad iustitiam, id ta-
 men ab illis quæro, si ne fidei iustitia eadem ipsa quam Chri-
 stus exigit pharisaica superiorem, pro qua regni cœlorum
 ingre-

ingressum est pollicitus, an ab illa diuersa. Quod si eandē esse dixerint, cū hanc efficiant opera illa quæ Christus de eadem differens enumerauit, necesse est illos fateri quod res est, hominem scilicet fide simul & operibus effici iustum, nec alteram sine alteris ei sufficere ad iustitiam. Si vero negent, habeant illi sibi sua commenta iustitiæ, mihi sufficit illa iustitia, pro qua Christus Iesus vitam promisit æternam, & quam iudicaturus exiget, cuius etiam desertoribus mortem comminatur æternam. Si vis, inquit, ad vitam ingredi serua mandata: Et alibi, enumeratis decalogi præceptis: Matth. 19 Hoc fac, inquit, & viues. Et pauperum pronunciat esse regnum Lucæ 10 coelorum, in quod diuites difficile sint ingressuri. Matth. 5 Vnde Lucæ 16 de oritur & illud: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, vt cum defeceritis in via, recipiant vos in æterna tabernacula. Alioquin nec fornicarij, nec idolis seruientes, neque 1. Cor. 6 adulteri, nec molles, nec masculorum concubitores, neque fures, neque auari, neque ebriosi, nec maledici, neque rapaces, vt Apostolus ait, etiam si fidem habuerint qua montes 1. Cor. 13 trāsferant, regnū Dei nō possidebūt. Huius rei causam prædixerat, qđ scilicet iniqui regnum Dei non sint adepturi. Iniquitas est ergo legis transgressio & eiusdē obseruatio æquitas. Iniquitas & æquitas, quid sit. Iam æquitatem quis vnq̃ segregauit a iustitiā? Denique Hieremias Dei oculos apertos esse prodit, super omnes vias Hiere. 32 filiorum Adam, vt reddat vnicuiq̃ secundū vias suas, & secundū fructum adinventionū eius. Et Christū redditurum Rom. 2 vnicuiq̃ secundū opera sua pronūciat Apost. qđ id ipsum Mat. 20 Christus ipse pollicitus fuerat. Adde quod iudicij formā &

F. ALFONSVS VIRVESIVS

iudicandorum discrimen exponens & merita, nunquam si
 dei: sed operum semper meminit, Pro quibus, Venite, inquit,
 benedicti patris mei percipite regnum, quod paratum est
 vobis ab initio mundi. Hos eosdem, quorum enumeravit
 opera (tametsi non sine fide, quam in pronomini-
 bus mihi & meis significasse videtur) iustos appellat, dicens: Ibunt
 iusti in vitam æternam. Eat ergo Lutherus, eat Philippus,
 & aliam sibi fingant iustitiam ignauam, nulla exigentem o-
 pera, nec ferentem quidem præ zelotipia, nobis sufficit illa,
 cuius commercio pro paupertate regnum, pro luctu gaudi-
 um, pro mansuetudine dominium, pro cordis munditia di-
 uinam fruitionē, denique pro eleemosynis, ieiunijs, precibus,
 modo legitime fiant, pater meus qui videt in abscondito, red-
 det mihi. Nisi forte dubitamus de Christi verbis, qui hæc o-
 mnia quæ de scripturis sanctis protulimus, cū frequenter ali-
 as tum Mat. V. & VI. cap. prodit & promittit. Age tamen
 quo res facilius intelligi queat, iustitiam ipsam de qua loqui-
 mur, certis limitibus diffiniamus. Quid est Evangelica iusti-
 tia, nisi æqua proportio meritorum ad præmia? Dicent hæc
 esse mercenariam, non liberam, nec Evangelio dignam iusti-
 tiam: Atqui mercenariam non faciunt opera nec merces, sed
 animus operantis, nec est a mercede prorsus alienum, quod
 ipsi docent de fide, quæ ut promissis inicitur, ita rerum quæ
 promissa sunt, aviditate & expectatione maxime incitatur.
 Sed bene se res habet, qd mercedis affectus nunq̃ Euāgelio
 damnatur, quin illum in nobis frequētissimis ostentatiōibus
 pollicitationibus & pactionibus identidē excitat. Pactus est
 pater

Matth. 25

Matth. 25

Matth. 5

Matth. 6

Iustitia E-
uangelica.

Merces.

pater ille familias cū operarijs, se, quod iustum foret, illis esse daturum: & finito opere. Voca, inquit, operarios & redde illis mercedem. Rursus dicent, nullo modo posse inueniri adæquationem humani operis ad diuinam retributionē, cum finiti ad infinitū nulla sit proportio. Nos vero haud ita conferimus humana merita diuinę mercedi, vt opera nostra per se se cuiusuis ponderis, aut precij esse credamus, aut si sunt, nō modo finiti, verum & perexigui fecimus: infinitam autem vim quandam & efficaciam communicatam illis existimamus a Christo, cui sumus insiti per fidem, & a quo per charitatem tam diu agimur, quandiu recte quicquam operamur: Nec enim fidem excludimus a iustificatione, quēadmodum illi charitatem & eius opera: sed vtrique virtuti iustitiam nostram acceptam ferimus, vt scriptura, quę nunc hac nunc illa hominem iustificari pronunciat, singulis suis locis verissima constet. Vnde, sicut superius diximus, etiam si ethnicus aut paganus quispiam eadem opera æque perfecta faceret, atq; fiunt ab egregijs fide & pietate catholicis, haud propterea vita illi deberetur æterna, quę tamen Christiano, modo fidei & charitati non desit, iure conuentionis Euangelicę debetur. Siquidem bona opera, præter hoc quod a fide proficiuntur & charitate, sunt velut chirographum, quod nisi fidei autoritate firmetur, nullius est ponderis apud Deum, qui sola gratuita sponſione fide debitor, eandemq; ratam habet, Christi Iesu nomine per fidem intercedente, cuius meritis iuste redditur, quicquid misericorditer fuit homini promissum, vt misericordiam & iudiciū simul cantare, non mi-

Math. 20.

psalm. 10.

F. ALFONSVS VIRVESIVS

Iacobi

Galat. 5.
1. Cor. 13

nus frequēs sit quam familiare prophetis. Iuste, inquam, red-
ditur, quod fuerat ultro promissum, si fidem & charitatem
habeas erga promittentem, quia coronam vite promisit De-
us diligentibus se, & est etiam inefficax promissio, nisi adfit
in exigendo conditio, quæ intercesserat in promittendo. Ita-
que quicquid in nomine Christi per fidem petierimus, non
nisi charitate intercedente sumus accepturi, quoniam fides
per dilectionem, ait Paulus, operatur. Et si habuerimus fidē
qua vel montes valeamus auellere, nihil nobis sine charitate
prodest. Iam quæ pronūciatur nihil sine charitate prodesse,
qui poterit, obsecro, sine illa iustificare? Quo res per se quidē
non admodum difficilis dilucidior fiat & intellectu facilior,
operæ precium erit similitudinem asserere non prorsus in-
eptam: Fingamus esse regnum aliquod, cuius princeps gra-
tuito largiatur vniuersa ciuium vsibus necessaria, ita tamen
vt ne ciues segnicie torpescant, non eis arma, sed ferrum aut
calibem: non panes, sed frumentum, non denique pecuniam,
sed æs duntaxat ex quo possint fieri, donet: ita vt non minus
prouidus sit in suis ciuibz omnium rerum commercio &
sedulitate exercendis, quam munificus in ditādis. Hinc si fru-
stulum æris mercatori pro re quapiam, quæ in eius taberna
proftet venalis, obtuleris: iure te derideat, atque respondeat,
suas merces non lapidibus aut metallo venire, sed pecunijs:
quod si tantundem æris principis sigillo publico percussum
produxeris, faciet tibi pro rata collatione valoris, mercandi
copiā, quicquid volueris: Nihil est in rebus humanis quod
diuinas vsquequaque possit imitari, & ad exemplar, quod
aiunt,

aiunt, exprimere: quando nec mente quidem eas homo va-
 let, quandiu mortalis est, assequi: tantum abest, vt vllis aut
 verbis aut rerum similitudinibus queant explicari. In hac ta-
 men, quam modo descripsimus, similitudine, relucet vtuntur ^{Species}
 que species quædam Christianæ reip. cuius caput & prin- ^{Christia-}
 ceptus est Christus, qui dedit quosdam quidem apostolos, ^{næ reipu-}
 quosdam autem, vt Paulus ait, prophetas, alios vero euan- ^{blicæ in}
 gelistas, alios autem pastores & doctores, ad consummatio- ^{quo relu-}
 nem sanctorum, in opus ministerij, in ædificationem corpo-
 ris Christi. Secundum cuius mensuram vnicuique nostrum
 data est gratia. Hanc oportet non inesse nobis rudem & iner-
 tem, sed sedulam & officiosam, quo possimus eiusdem Pauli ^{Ephe. 4}
 verba dicere: Gratia Dei sum, id quod sum, gratia tamen ei-
 us in me vacua non fuit. Alioquin princeps ille paterfamilia-
 as, qui suos domesticos non fert, nec socordia, nec segnicie tor-
 pere, cum vsuris exigit, quod in ecclesiæ vsus & commercia
 distribuerat. Nam seruus desidiosus & iners audit. Serue ^{Lucæ 19}
 nequam, quare non dedisti pecuniam meam ad mensam, &
 ego veniens cum vsuris vtique exigissem illam. Quantum
 ergo, vt similitudinis vim ostendamus, discriminis est in hu-
 mana repub. inter informem materiam, vilem alioquin, &
 eandem in numos conflata, tantum in Christiana Hier-
 archia interest inter opera illa, quæ moraliter bona dicun-
 tur, & eadem fidei & gratiæ caractere signata. Illa prin-
 ceptus non agnoscit, nec eius promi: quia sine fide impos-
 sibile est placere Deo. Hæc vero probat & eorum quo ^{Hebr. iii}
 que commercio ampliora promittit, quoniam qui fidelis
 est

est in modico, supra multa constituitur. Adde etiam, si vis, in collatione, quod sicut in hūana rep. nihil tibi prodesset principis sigillum per tabernas ostentando circumferre absq; metallo, cui impressum efficit numos, nec si metallum sine principis caractere ostentes, quicq; proficias: ita in Christi Hierarchia æque propemodum inutilis est fides sine operibus, atque opera sine fide, vtracq; verum simul preciosi numismatis instar habent, quo euangelica nobis comparanda est margarita, hoc est, æterna felicitas, cuius commercio Christus simile prædicat regnum cœlorum. Et in Apocalypsi suadet nobis emere ab eo aurum ignitum, quod est diuinæ fruitionis amore flagrantem sapientiam, qualis in æterna felicitate possidetur a iustis, operibus & fide mereri. In huiusmodi commercio sita est ratio iustitiæ nostræ, quæ Dei misericordiam minime secludit, quinimo eidem prorsus innititur, & in ea perpetuo versatur, quippe quod fateamur, Dei esse gratuita munera bona quæcunque, siue naturæ sint, siue gratiæ, quæ possidet homo, quibus si legitime fuerit vsus, & etiam munus hoc dei esse crediderit, ampliora sibi multo comparabit. Nam exiguis bonis, cuiusmodi sunt q̄tumuis perfecta nostra opera, ingentia merebitur præmia, atq; adeo re ipsa verè experietur esse, quod de Christiana iustitia proposuimus, qđ scilicet non a sola fide aut a solis operibus pēdeat, sed ab vtriusque per Christum Iesum, cuius & pollicitis fidimus credentes, & meritis innitimur operantes, vt misericordiam illi & iudiciū (quod ait Propheta) cum peruenerit ad nos in via im maculata cantare possimus. Porro ea quo modo vsi sumus

Matth. 23

Fides quid
valet sine
operibus
& opera
sine fide.
Matth. 13

Apoc. 3

Iustitiæ
nostræ nō
secludunt
misericor
diam Dei.

Psalm. 100

mus

mus collatio (ne interim aduersarij nasum adducto supercilio producant) haud omnino commentum est nostrum, sed robur & virtutē accipit a Christi parabolis & doctrina, qui decem millium talentorum debitorem facit eum qui decalogum fuerat peccando transgressus. Et numismatis symbolo vtens, admonet reddenda esse quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo: Hoc est, vtrique iuxta sui characteris notā pendendum esse tributum. Quingentorum præterea denariorum debito plura, quinquaginta vero pauciora peccata Lucas significauit. Cum itaque quas res iustitiam seruando perficimus, earundem debitores transgrediendo fiamus, apparet iustitiam nostram hoc esse, vt per bona opera inscripta fide, charitate signata, mercedem comparemus illam, quam Christus strenue pietatem colentibus pollicetur dicens: Gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cœlis. Cuius obsecro rei merces? Non fidei tantum, sed paupertatis, mansuetudinis, luctus, piæ æmulationis, misericordie, puritatis, patientiæ, & quæ omnia complectitur charitas: nam charitas patiens est, benigna, modesta, comis, ceteraque omnia (vt est in Galatis Pauli videre) præstans, quibus demum enarratis Christus copiosum pollicitus est mercedem. Quod si aduersarij hanc iustitiam, quod commutatoria videatur et mercenaria, omnino non probant, proferant nobis aliam, quæ citra honoris laborem possit homini contingere. Iustitia fidei nos obtundent. Atque nos fidem a iustitia non excludimus, sed nomen iustitiæ, si non sit prorsus inane, oportet vt paritatem quandam secum afferat, adæquationemque rei alterius ad alteram significet. Dicant igitur

Math. 22

Luce 7

Math. 5

1. Cor. 13
Galat. 5Fidem a
iustitia
non exclu-
dimus.

G mihi

mihi quæ sint illa duo, quorū alterū alteri iustitia coæquatur,
 ut iusti fiamus, iustum vna Deum erga nos sentiamus: Satis
 scio, nihil eos posse proferre, nisi meritum & præmiū, quorū
 æquatio specie quidem prima videtur iniqua (nēpe qđ meri-
 tum res humana sit, adeoq; finita, præmiū vero diuina & æ-
 terna) nisi merita nostra infinitatem quandam (ut paulo an-
 te diximus) sortirentur a Christo, cuius membra fide sumus,
 in quo viuimus charitate, ut bonorū operum fructus, non iā
 palmitis expendantur mensura, sed vitis æstimentur immen-
 sitate: Qui manet in me & ego in eo, ait Christus, hic fert fru-
 ctum multum. Hoc (dicendum est em̃ sæpius quod subinde
 negatur) non sola fides nobis præstat, sed etiam charitas: Qm̃
 qui manet in charitate in Deo manet & Deus in eo. Fortasse
 tamen Philippus, ut est cæteris acutior, commercij iustitiam,
 quod politica videatur & ciuilis diuturna contentione per-
 ræsus, alteram nobis proponet, qua non merita nostra, quæ
 nulla esse vult, ad præmium, sed mens ipsa referatur ad Deū,
 sitq; in hac relatione iustitiæ adæquatio quædam quasi con-
 tinentis ad contētum: In hoc enim, ut Augustinus ait, homo
 factus est ad imaginem & similitudinem Dei, ut eius capax
 sit, & particeps esse possit. Hæc est originalis iustitia, inquit,
 quam primorū parētum scelere amissam, Christus nobis de-
 mum vsq; adeo perfecte restituit: ut non modo adæquatio
 fiat animæ ad Christum, verū & intima vnio, ac pene dixe-
 rim identitas: quoniam qui adhæret dño, vnus spiritus est.
 Hanc adhesionem, secundum quam, ut idem Apostolus ait,
 in eandem imaginē transformamur a claritate in claritatem,
 tanq̃

Iohan. 15

Iohan. 4

1. Cor. 6

2. Cor. 1

tanquā domini spiritu. Sola fide Philippus fieri cōtendet, vel
 propter Apostoli verba, quibus dicit Christum habitare per ^{Ephe. 6}
 fidem in cordibus nostris. Cāterum, vt donemus ei hanc es-
 se iustitiam, qua animus vt habitaculum deo tanquā habitato-
 ri confertur, qui probat, illi alteri collationi, quam inter hu-
 mana opera & diuinam esse mercedem ostendimus, non in-
 esse iustitiam, cū illā tam multis sanctarū scripturarum locis
 astruxerimus. Sit prāterea illa Dei capacitas & adhāsiō no-
 stra omnino iustitia, nulla sane alia, si vult, iusti fiamus: num
 statim dabimus ei, hanc a sola fide pendere, nec vllō prorsus
 modo illi opus esse charitatē. Prādicat Paulus habitare Chri ^{Ephe. 3}
 stum per fidem in cordibus nostris: Num per solam fidem?
 Mihi ita videtur, inquires. Atqui Iohannes ex aduerso prādi-
 cat, habitare per charitatē. Si diligimus inuicem: Deus, inqt,
 in nobis manet, & charitas eius in nobis perfecta est. In hoc ^{1. Iohan. 4}
 cognoscimus, qm̄ in eo manemus, & ipse in nobis, &c. Quid
 ergo dicemus, pugnant aduersum se inuicē Paulus & Iohan-
 nes? Pugnant omnino, si per exclusionem illos exponas. Sed
 si Paulus non excludat charitatem ab animo, quem Christus
 inhabitat, nec Iohannes fidem, idē prorsus vterq; sentit, idem
 prādicat, idem docet, nempe ad hoc vt Christus humanam
 habitet mentem, opus esse fide & charitate, atq; adeo si hāc
 inhabitatio iustificatio nostra est, neutrā sine altera posse iu-
 stificare. Quid quod Philippus nihil horum etiam si maxi-
 me velit, inficiari valet, nisi penitus sibi contradicat? Verba <sup>Verba Phi-
lippi.</sup>
 enim eius sic habent: Porro iustitia in scripturis cōtinet non
 tantum secundam tabulam decalogi, sed primam quoque,

G ij quæ

F. ALFONSVS VIRVESIVS

Genet

quæ præcipit de timore Dei, de fide, de amore Dei. Et parum infra: Id testatur, inquit, scriptura, cum dicit: hominem ad imaginem & similitudinem Dei conditum, Quod quid est aliud, nisi in homine hanc sapientiam & iustitiam effigiatam esse, quæ Deum apprehenderet, &c. Hic iustitiam, quæ imaginis propemodum amissæ restitutionem esse, verissime docet, non tantum ad fidem retulit, sed ad cætera etiam pietatis & iustitiæ opera, quæ utraq; legis tabula præcipiuntur, quorum amorem Dei timorem & fiduciam diserte nominat. Quo magis admiror, cum semel in hanc veritatem inciderit, siue eam disputanti, & per varia scripturarum loca discurrenti, res ipsa suggererit: qui potuerit aduci, ut si non sententiæ varietate specie saltem verborum, & contentions libidine ab illa recesserit. Defendit enim mordicus, & pedibus manibusq; conatur confirmare Lutheri dogma quo nos sola fide iustificari cõminiscitur, ita ut non semel charitatem diserte ac suo nomine a iustificatione secluserit. Quod si iustitia nostra Dei quodammodo complexus est, & apprehensio, ut Philip pus modo significauit, qua apprehensione mens vnita Deo immanēsque illi & eundem manentem in se habens configuratur ei, & in pristinam imaginis dignitatem restituitur, qua fronte negabit hanc iustitiam, charitate maxime fieri, cum præter legis tabulas, quas ipse pro veritate produxit. Christus Iesus dicat: Si quis diligit me, sermonem meum seruabit, & pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus: Vides ut similitudinis ratio quæ inter contentum & eum qui continet, necesse est intercedere, fide

Iohan. 14.

fide inchoata charitate perficiatur, quæ vere hominem iustificat, hoc est, Deo, cuius participationi conditus est, quodammodo coæquat, ita vt Iohannes apostolus fidentissime prædicet, quod qui manet in charitate, in Deo manet & Deus in eo: Philippus cum iustificationis nomine parum sibi constare, & a seipso vinci sibi videatur, specialem facit difficultatē de peccatorum remissione, dicens: nō posse nobis operibus nostris contingere sed fide, Veruntamen hæc difficultas nō indiget, opinor, noua lucubratione, cum remitti nobis peccata nihil aliud sit, atque iustificari, ideoque eisdem omnino rebus & iustitiam Christi induimus, et nostras iniquitates exuimus: quemadmodum eadem qualitate & eidem principijs naturalibus illam gignentibus & frigus remittitur, & augefcit calor: Nisi forte nouo commēto velit Philippus esse medium aliquem hominis statum: in quo nec iustus sit nec iniustus. Sed nihil est quod minus illum dicturum existimē: Scit enim semel nos ex iniustis effici iustos, quemadmodum & aer eadem alteratione qua lumen recipit, tenebras deponit. Fit igitur homo iustus ex iniusto, atque adeo eisdem rebus quibus iniquitatem depellit, iustitia donatur, nempe fide & charitate, vt non sit opus, iustificatione exposita, remissionis peccatorum demū causas inquirere. Quod idipsum, & si perspicuis hactenus demonstratū est testimonijs, aliud tamen apertissimum non grauabor adijcere: Verba sunt Christi Iesu de peccatrice foemina iam iustificata: Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum: Quo in loco non fidei tantum, sed dilectione quæ opus est, & cæterorū

1. Iohan. 4

Iustus quā
fit ex iniu-
sto.

Lucæ 7

G iij omni-

omnium operū princeps, huic sceminæ sunt dimissa peccata: nec intima tantum dilectione hunc sibi fauorem promeruit, verum & alijs quibusdā, tum internis, tum externis operibus: Nam fleuit primum, sciens quod cor cōtritum & humiliatum Deus non despiciet: procidit ad Christi pedes, extime professa pudoris affectum, quem intime sentiebat, nec tamen animum in tam ingentis angustiae acerbitate despondit, sed fiducia diuine mansuetudinis, cuius specimen multis argumentis dederat Christus, a tanti mœroris consternatione excepta, ausa est Iesu pedes attingere, profluuiū lachrymarum abluere, abstergere capillicio, & vnguento fovere. Inuaserat nimirum fortissimus ille gigas voluntatis arcem, quæ cæteris affectiōibus cellior eminet, atq; adeo imperat, & iam vniuersa hostis vasa abducebantur in prædam: vt quemadmodum serui erant iniquitati ad iniquitatem, de cætero iustitiæ ad sanctificationem inseruirent. Quod et si infirmum adhuc Apostolus censeat, & quasi Evangelici roboris inchoationem: gradum tamen huic felicissime fecit peccatrici ad omnium delictorum veniam promerendam, quam simul atq; diligere incoepit, coepit etiam possidere. Non ergo sine fide dimittuntur peccata, quādoquidem fides tua te saluam fecit: demum Christus mulieri dixit. Verum nec sola dimittuntur fide, quinimo tota dimittendi ratio confertur in charitatem, quod ipsa verborum Christi phrasis & ordo, etiam si aduertere nolis ostentat. Accusanti enim pharisæo quod a peccatrice se pateretur attingi. Quinimo non iam peccatrix est, cui peccatorum debitum condonatur (ait Christus) idque

Psalm. 50

Rom. 6

que non leui diuinæ sententiæ mutatione, sed grauissimis
causis, nempe pudore, lachrymis, obsequio, & quæ omni-
um maxima est, dilectione: nam dimissa sunt ei peccata mul-
ta, quoniam dilexit multum.

Philippica V. De Philippi rationibus pro solius fi-
dei iustificatione.

ON vos existimo viri Germani, tam præfractis
ad resistendum veritati esse mentibus, quin ani-
mos vestros, quas attulimus ex sacris literis ratio-
nes commouerint. Sed obstabunt interim aliæ
validiores, vt vobis videntur, a Luthero, cæterisque com-
plicibus eius, ac nunc demum a Philippo luculentius instru-
ctæ, quibus necesse est, vt nostra iam sententia tum exposita
tum confirmata respondeamus: Qua in re haud opinor illū
vsque adeo esse morosum, vt hic velit inutiles quæstiones in-
gerere quibus disquiritur: præcedat ne charitas peccatorum
remissionem, an remissio peccatorum charitatē præueniat.
Nam si propterea dixerit, peccata nobis non dilectione et pie-
tate remitti, qđ dimissio nature saltē ordine prior esse debeat
charitatis infusione. Si hoc, inquam, dixerit, obijciam illi Lu-
theranæ fidei dogma, qua fides nihilo magis potest remissi-
onem peccatorū præcedere q̃ charitas. Cum em̃ iuxta Luth-
erī cōmentum nulla fides peccatū mortale vna secum inesse
aīo ferat, eodē Philippus argumento, qđ de charitate fecerit,
cogetur ad confitendū, non posse nobis fide, quā peccatorū
remissio præcedit, eadē peccata dimitti, nisi, contra quā ratio
ipsa nos admonet, daremus causam suo effectui esse posteri-
orem.